

پیوست فرهنگی و چاله‌های مدل توسعه غربی

سینا کلهر کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

اجرای پروژه‌های عمرانی، اقتصادی و به‌طور کلی سیاست‌های توسعه‌ای در جامعه، باعث ایجاد تغییرات و دگرگونی‌هایی در حوزه‌های مختلف حیات جمعی و فردی می‌شود. این تغییرات در حوزه‌های چون اقتصادی، اجتماعی و حتی سیاسی در مواردی ملموس و بی‌واسطه است. چرا که هدف از اجرای پروژه‌های عمرانی، دستیابی به تغییرات و دگرگونی‌های مشخص در این حوزه است. از همین روزمانی که راهی ساخته و یا سدی احداث می‌شود، این اقدامات برای حل مسئله و دستیابی به هدفی معین انجام می‌شود.

انجام پروژه‌های عمرانی و اقتصادی به دو صورت با مسئله فرهنگ ربط پیدا می‌کند. در حالت اول تناسب نداشتن طرح یا سیاست با فرهنگ و شیوه زندگی مردم، باعث ناکارآمدی و غیر قابل استفاده ماندن طرح اجرا شده می‌شود. در حالت دوم اجرای پروژه‌های اقتصادی و اعمال سیاست‌های توسعه‌ای، بر فرهنگ مردم بومی و محلی تأثیر می‌گذارد و باعث دگرگونی در متغیرهای فرهنگی می‌شود. این تغییرات شامل طیفی از دگرگونی ارزش‌ها و باورهای مردم تا از بین رفتن منابع و زیرساخت‌های فرهنگی می‌شود.

بنابراین پروژه‌ها و طرح‌های اقتصادی از یک سو در زمینه فرهنگی معینی اجرا می‌شوند و تحت تأثیر آن قرار دارند و از سوی دیگر بر فرهنگ موجود تأثیر می‌گذارند و شیوه زندگی افراد جامعه را تغییر می‌دهند. پیوست فرهنگی شناسایی مولفه‌های فرهنگی مهم

و تأثیرات عمده‌ای است که طرح‌ها و سیاست‌های جاری در حوزه‌های گوناگون بر این مولفه‌ها می‌گذراند و یا از آن متأثر می‌شوند.

علاوه بر این نظر به ماهیت فرهنگی نظام مقدس جمهوری اسلامی و ضرورت حفظ ماهیت دینی و فرهنگی نظام و با توجه به تأکیدات مقام معظم رهبری و الزام سیاست‌های کلی

نظامنامه پیوست فرهنگی که تا پایان سال اول برنامه به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی می‌رسد نسبت به تهیه پیوست فرهنگی برای طرح‌های مهم و جدید اقدام کند. **تبصره** - معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور که در این قانون به اختصار «معاونت» نامیده می‌شود، در ابتدای هر سال عناوین

اما در مواردی که طرح‌های عمرانی به دلیل اقتضائات سیاسی، اجتماعی و یا اقتصادی انجام می‌شود و معمولاً برای رفع مشکلاتی چون بیکاری و تلاش برای رشد اقتصادی منطقه تصویب می‌شود پیوست فرهنگی حالت کاهش خسارت‌های فرهنگی طرح‌های عمرانی را پیدا می‌کند

طرح‌های مهم موضوع این ماده را تهیه و به دستگاه‌های ذی‌ربط برای اجرا ابلاغ می‌کند.

بنابراین اجرای پیوست فرهنگی به صورت ساده این است طرح‌های عمرانی که تصویب می‌شود حداقل

برنامه پنجم توسعه در زمینه تهیه پیوست فرهنگی برای طرح‌های مهم، ماده ۲ قانون برنامه پنجم توسعه به تصویب رسید.

ماده ۲. دولت موظف است بر اساس نقشه مهندسی فرهنگی کشور و

چالش‌های فرهنگی نقشه‌کشی، طراحی و ساخت راه در جزیره بالی اندونزی

زیان‌های فرهنگی را در پی داشته باشند. به عبارت دیگر پیوست فرهنگی در ارتباط با طرح‌های عمرانی دو حالت دارد: ۱- پیش از تصویب طرح‌ها ۲- پس از تصویب طرح‌ها.

در صورتی که پیوست فرهنگی پیش از تصویب طرح‌ها انجام شود، تصویب یا تصویب نشدن طرح‌ها منوط به تأیید پیوست فرهنگی خواهد بود. به عبارت دیگر بر اساس پیوست فرهنگی مشخص خواهد شد که آیا طرح‌های عمرانی قابلیت اجرا در منطقه مورد نظر را دارند یا نه! در چنین حالتی مجوز انجام طرح‌های عمرانی منوط به سازگاری با شرایط فرهنگی منطقه است.

اما در مواردی که طرح‌های عمرانی به دلیل اقتضائات سیاسی، اجتماعی و یا اقتصادی انجام و معمولاً برای رفع مشکلاتی چون بیکاری و تلاش برای رشد اقتصادی منطقه تصویب می‌شود پیوست فرهنگی حالت کاهش خسارت‌های فرهنگی طرح‌های عمرانی را پیدا می‌کند. این که تا چه حد می‌توان از زیان‌های فرهنگی طرح‌های اقتصادی و عمرانی که چاره‌ای جز اجرای آن‌ها نیست کاست موضوعی است مناقشه برانگیز. اما در هر حال پیوست فرهنگی در این وضعیت حالتی طفیلی پیدا می‌کند. در چنین وضعیتی امیدواری بیش از حد به نتایج پیوست فرهنگی خوش خیالی خواهد بود.

سابقه تاریخی

سابقه تاریخی ضرورت انجام پیوست فرهنگی در ایران به بیانات رهبر انقلاب در سال ۱۳۸۶ و در جهان به سومین همایش سالانه شبکه بین